

Το Σκασιαρχείο

18

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ «ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ»

4|10|2022

Εδώ «Τα θρανία της Άνοιξης»! Ακούτε το ραδιόφωνο των παιδιών! Παιδιά, μείνετε συντονισμένοι!

Σήμερα παιδιά έχουμε ζώα, δασκάλους, απελευθερωμένη Αθήνα και απορά στα χωράφια της χώρας για να έχουμε ψωμί. Καλά τι σχέ-ση έχουν όλα αυτά; Στις 4 Οκτωβρίου παιδιά είναι η Παγκόσμια Ημέρα των ζώων, στις 5 των εκπαιδευτικών, στις 12 απελευθερώθηκε η Αθήνα από την τελευταία κατοχή των Γερμα-νών και ο απορέας κάνει τη δουλειά του στα οργανωμένα χωράφια στους κάμπους και τα βουνά, βρεγμένα από τα πρωτοβόρα του Σεπτεμβρίου, σπέρνοντας σιτηρά.

Σήμερα όμως θα μιλήσουμε στο ραδιό-φωνο για τα ζώα. Έχουμε λοιπόν ένα σπασί-κι των ζώων που το λέμε «μαντρί» κι έχουμε έναν μικρό σκύλο που είναι ο φίλος των ζώων. Η καρκαδάς είναι στον πλάτανο και κάνει κα-ταδρομές στα αυγά που αν είναι και μικρά, τα παίρνει ολόκληρα και φεύγει. Η πεινασμένη αλεπού σκάβει κάτω από τον φράκτη για να

μπει μέσα για να φάει τις κότες που αμέριμνα κοιμούνται. Καμιά φορά η αλεπού έρχεται και στην πλατεία Βάθης κι απορεί με τους ανθρώ-πους που σιτάνε. Αλλά αυτή είναι μια άλλη ιστορία. Οι κότες στο μαντρί είναι μαζί με τα κουνέλια που περμένουν τη στιγμή να βγουν έξω από τα κλουβιά. Κι έρχεται αυτή η στιγμή και κοροιδεύουν τη μαμά Θεοδώρα που τα περποιάζει και τα κυνηγά να τα πάει. Εκεί που η μαμά Θεοδώρα πάει να βρει την ηρωίδα της χάνει ένα αυγό, ένα κουνέλι και μια κότα από τον σκύλο που έπαιζε μαζί της! Ναι, την χάνει, όχι από την αλεπού, αλλά από τον σκύ-λο. Πώς τον λένε τον σκύλο; Μπράντι! Ναι, τον έρετσει! Κι έτσι ο Μπράντι πήρε το εισιτή-ριο του για την Αθήνα. Το ίδιο εισιτήριο πήρε μετά η Πέρα και η Τέρη που διαδέχτηκαν τον Μπράντι στο μαντρί, παίζοντας με τις κό-τες που έφταναν κεκαρμένους για τον αουρα-πέτωντας ψηλά. Όμως δεν είπαμε και κάτι για τις γάτες. Οι γάτες περμένουν τη μαμά Θεο-δώρα να της δείξουν τα ποντικάκια που έπι-σαν στο σπάρι της αποθήκης που ηγαλίνουν

να φάνε. Έμενα παιδιά μου αρέσουν τα «πον-τικάκια», αλλά του Ζαχαροπλάστειου! Και μου αρέσει μια φάκα που έχω φυλάξει κι έχω βάλει μέσα ένα ποντικό του υπολογιστή. Έργο τέ-χνης! Εξάλλου λέμε συχνά: «Κάποιον ποντικό έχει η φάκα»!

Κάποτε το μαντρί είχε και γίδες και πρόβα-τα και πολλά αρνιά και πολλά κατσικάκια. Αλλά δεν έχουμε τον καρ Γιδών που τα περ-ποιούνταν. Μπήκε κι αυτός στην κιβωτό μαζί τους, όπως στα χρόνια του Νώε, να τα σώσει μαζί τους. Έμεναν όμως τα χελιδνία που του άρεσαν και κάθε μέρα έδωναν μια συνουχία από τις φωλιές τους, τρώγοντας κοκκώματα, κι δυο χελιδνίτσες που αγαπιούνται και αποζη-τούν το νερό έξω από το μαντρί και η κουκου-βάγα με τα «κούκου» της. Πώς να ποίμε παι-διά χρόνια Πάσχα στα ζώα; Είναι λίγη η ζωή τους κι ακόμα πιο λίγη η δική μας.

Ήταν «Τα θρανία της Άνοιξης» – το ρα-διόφωνο των παιδιών. Στο μικρόφωνο ο κοκ. Μπαμπάς, 04/10/2022, Αθήνα – Πεδίο του Άρεως.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Ενα σύνθημα διαπερνά τη δημόσια σφαίρα από τα χείλη των εκπαιδευτι-κών: Δεν είμαστε αποικία, είμαστε μια χώρα με ανεξαρτησία. Μια χώρα που χωράμε και συγχωράμε, μια χώρα με επιτρεπτικότητες και ευρυχωρία και περισσότε-ρο χώρο για τα παιδιά κι όχι μια «στενωπό» που μας κάνει να ζούμε εγκεφαλικά κι αποθαρρύνει τα παιδιά μας να κυβερνήσουν. Μια χώρα με

συμπερίληψη των ζώων κα των ζώων μας, των δέντρων και των δημόσιων χώρων, όπως και των κοινών και των χωρίς χρήματα επιθυμιών. Μια χώρα που δεν χωρίζει σε γκέτο μικρούς και μεγάλους, δεν αξιολογεί για να σταματήσει να είναι επιθυμητό το επάγγελμα του εκπαιδευτικού όπως γίνεται στην Αγγλία και τη Γαλλία και κάνει την ψυχαναλυτική έλλειψη φροντίδα και υπο-κείμενο που αναγνωρίζει. Πάντως όχι τιμωρία

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

ή επιμόρφωση, όπως προτείνει η ψυχική ζωή της εξουσίας.

Όμως να πούμε κι αυτό. Η ψυχική ζωή της εξουσίας μας τροφοδοτεί τα όνειρα που βλέπουμε. Και η ιστορία που κάνουμε με τις δυνάμεις μας είναι ο αλτρωτισμός των γενεών που προηγήθηκαν κι έγιναν όνειρο, αλλά και η επιθυμία που εκφράζουμε στο τώρα, πριν προλάβει το κάθε λογής κεφάλαιο και το κράτος να αποικήσει τη φαντασία μας. Αυτά θέλουν μια άλλη κυβέρνηση κι είμαστε έτοιμοι να κυβερνήσουν τα παιδιά. Και θέλει κι εμάς να πούμε τι θέλουμε.

Αγώνας δρόμου λοιπόν και φέτος για να τραγουδήσουμε «Οι κυβερνήσεις πέφτουνε μα η αγάπη μένει». Αγάπη σημαίνει αλληλεγγύη, γειτονιές, κοινότητες αγώνα, κοινωνικά κινήματα και κοινωνική παιδαγωγική στους δημόσιους χώρους. Οι κυβερνήσεις αυτής της χώρας είναι οι Αγγλοι αποικιοκράτες που συνεχίζουν την έκβαση της αντίστασης του ελληνικού λαού το 1944 ακόμα και σήμερα με τον νεοφιλελευθερισμό τους, την εσπερία τους και τον κοσμοπολισμό τους που έκανε την Ευρώπη των λαών μια σκοτεινή ήπειρο.

Αγάπη σημαίνει στη γιορτή των εκπαιδευτικών φέτος 5 Οκτώβρη αλληλεγγύη και συμπερίληψη. Για τα ζώα που γιορτάζουν κι αυτά σήμερα και εξετάζουμε τρόπους να μπουν στα σχολεία, την αρχιτεκτονίσσα που μεριμνά για την αυλή, τον γεωπόνο που ετοιμάζει τον κήπο που φροντίζουμε, την ψυχαναλύτρια που μας κάνει να αγαπάμε τον ασυνείδητο εαυτό μας, τον πολιτικό που του μοιάζουμε γιατί κι εμείς υποσχόμαστε και αποτυχαίνουμε, τον καλλιτέχνη που αγαπά την κάμερα και μας λέει πως είναι έκπτωση η τηλεκπαίδευση και τον τυπογράφο που οι γραμμές κάδουν την ουτοπία. Όπως κι αγάπη για την ψυχολόγο της πρόληψης που σκέφτεται το κάθε παιδί ιδιαίτερα αλλά και την κοινότητα μαζί και τον ταχυδρόμο που μας φέρνει τον ξέω κόσμο μέσα. Γιατί όλοι/όλες τους ολοκληρώνουν το εκπαιδευτικό έργο του σχολείου της κοινότητας και συνεισφέρουν στη φροντίδα των θεσμών των παιδιών. Χρόνια πολλά λοιπόν στους εκπαιδευτικούς μας. Και να τελειώνουμε μ' αυτό το υπουργείο Παιδείας.

Οι συνελεύσεις μας περισσότερο από δέκα χρόνια ώρα ετοιμάζουν τα παιδιά μας γι' αυτή τη στιγμή στον κύκλο με τα πολλά ονόματα που κάνουμε στην τάξη. Κύκλος συναισθηματικός, πολιτικός, φιλοσοφικός, συνλέυση των παιδιών, συμβούλιο τάξης, συνέλευση των ζώων και των ζώων μας.

Χρόνια πολλά στους εκπαιδευτικούς μας! Να συνεχίζουν να συνεργάζονται και να πάρουν από τη δουλειά τους σύνταξη και αναγνώριση για το έργο τους. Και με τη σειρά τους τα παιδιά μεγάλωνοντας να γράφουν κείμενα για την παιδική τους ηλικία. Εκεί είναι κι ένας εκπαιδευτικός που έκανε σχέση μαζί του. Αλλά και οι άλλοι εκπαιδευτικοί που έγιναν σοφότεροι ξέροντας πως μια μέρα θα τους αφηγηθούν.

Μέχρι τότε όμως ας διαβάσουμε άλλη μια φορά τους εκπαιδευτικούς μας στο «Σκασιαρχείο» για το πώς αφηγούνται κι αυτοί τα πράγματα. Είμαστε ιστορίες.

Η Συντακτική Επιτροπή
Βογιάντσης Δαμιανός - Δημοπούλου
Φωτεινή - Μπαλτάς Μπάμπης -
Μπάργκα Κατερίνα - Παούρη Κατερίνα -
Παπαδόπουλος Χάρης - Σπήτα Βίκυ

Επικοινωνήστε μαζί μας και στείλτε μας τα κείμενά σας για δημοσίευση στο εξής email:
periodikofinet@gmail.com

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΡΑΜΜΕΝΟΥ***

Από το 2014, στο πλαίσιο της δράσης «Σχεδιαστές του Μέλλοντος», δημιουργώ βιωματικές εμπειρίες που εισάγουν την έννοια και την πρακτική της δημιουργικότητας και της δημιουργικής σκέψης σε παιδιά, γονείς, εκπαιδευτικούς και το ευρύ κοινό. Ως τώρα, έχω οργανώσει περισσότερα από 75 εργαστήρια σε 5 χώρες και στο διαδίκτυο, στα οποία συμμετείχαν συνολικά πάνω από 8.500 άτομα όλων των ηλικιών. Η φιλοσοφική/μεθοδολογική προσέγγιση που χρησιμοποιώ συνδυάζει τη δημιουργικότητα με τη διασκέδαση και την ονομάζω «Σκεψεδάκια».

Το Σκεψεδάκι είναι μια σύνθετη λέξη και προέρχεται από τη «σκέψη» και το «μεζεδάκι».

Είναι μια μικρή νοητική μπουκίτσα που έχει στόχο να ανοίξει την όρεξη για δημιουργική σκέψη, χωρίς όμως να κάνει αυτόν που την καταναλώνει να μπουκτίσει. Ενα Σκεψεδάκι συνήθως εξασκεί μια πτυχή της δημιουργικής σκέψης (π.χ. φαντασία, ανοιχτομυαλιά, αντισυμβατικότητα) και είναι σύντομο, έτσι ώστε να μπορεί εύκολα να ενταχθεί στο πλαίσιο οποιασδήποτε εκπαιδευτικής δραστηριότητας ή ακόμα και σε ένα διάλειμμα. Πολλά Σκεψεδάκια μαζί μπορούν να συνδυαστούν για τη δημιουργία πολύρων εργατηρίων και εκπαιδευτικών δράσεων.

Η βασική «συνταγή» για Σκεψεδάκια περιλαμβάνει:

Εμπνευση: Μια σύντομη εισαγωγή που διεγείρει τη δημιουργική σκέψη. Μπορεί να είναι σχετική με τη δραστηριότητα (π.χ. ένα παράδειγμα) ή απλώς να παρέχει κάποιου είδους φιλοσοφικό ή πρακτικό ερέθισμα (π.χ., μια ενδιαφέρουσα, παράξενη ή άσχετη πληροφορία).

Δραστηριότητα: Ενα «πρόβλημα» που πρέπει να λυθεί, μια ερώτηση προς απάντηση, κάτι ημιτελές που πρέπει να συμπληρωθεί, ένα παιχνίδι. Μπορεί να απαιτεί γράψιμο, ζωγραφική, ομιλία, τραγούδι, κίνηση, κα-

(ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ) ΣΚΕΨΗ + ΜΕΖΕΔΑΚΙ = ΣΚΕΨΕΔΑΚΙ

Σκεψεδάκια

τασκευή κ.λπ.

Μουσική: Οι δραστηριότητες κατά κανόνα συνοδεύονται από μουσική, καθώς υποστηρίζει τη δημιουργική διαδικασία και προσφέρει στους συμμετέχοντες εμπνευση και ιδέες. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται μικρά μουσικά αποσπάσματα για να σηματοδοτήσουν σημαντικές στιγμές, όπως την αρχή ή το τέλος μιας δραστηριότητας.

Μοιραζόμαστε

Ομαδική παρουσίαση και εποικοδομητική συζήτηση (αλλά όχι κριτική) των ιδεών που δημιουργήθηκαν.

(Επιπλέον) Εμπνευση

Παρουσίαση ενδιαφερόντων δημιουργικών αποτελεσμάτων που έχουν δημιουργηθεί από άλλους (προηγούμενους συμμετέχοντες, διάσημους δημιουργούς κ.λπ.) και ερεθίσματα για περαιτέρω σκέψη ή ακόμα και νέα αντίληψη που αντιφάσκει και υπονομεύει την αξία και την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων που δημιουργήθηκαν στη δραστηριότητα.

Ενα πολύ σημαντικό «μετα-συστατικό» που χρησιμοποιείται για να «νοστιμίσει» τα Σκεψεδάκια και να ενισχύσει την επίδραση όλων των υπολοίπων συστατικών τους, είναι η ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ. Και φυσικά, όπως συμβαίνει και με οποιαδήποτε συνταγή, είναι δυνατό να

Η ιδέα για μπουκίτσες δημιουργικής διάθεσης στην τάξη ακούστηκε άκρως δελεαστική, ενώ αποδείχτηκε και ιδιαίτερος νόστιμη

Της **ΜΑΡΙΛΙΑΣ ΚΩΣΤΑΚΗ***

Η εποχή της καραντίνας κι έπειτα η παράταση του σχολικού έτους συνέπεσε με την ιδέα του Δημήτρη Γραμμένου να δημοσιεύει στη σελίδα των Σχεδιαστών του Μέλλοντος στο Facebook μια σειρά Σκεψεδάκια.

Η ιδέα για μπουκίτσες δημιουργικής διάθεσης στην τάξη ακούστηκε άκρως δελεαστική, ενώ αποδείχτηκε και ιδιαίτερος νόστιμη.

Επίσης... δοκιμαστές και... γευστή γνώστες οι μαθητές μου, τότε, Γ' τάξης Δημοτικού, οι οποίοι φάνηκε να απολαμβάνουν, όσο κι εγώ, την ώρα που αφιερωνόταν στα Σκεψεδάκια. Στην τάξη

δημιουργηθούν παραλλαγές. Ωστόσο, για να είναι κάτι Σκεψεδάκι, πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον ενεργή συμμετοχή, σκέψη και μοίρασμα.

Στα Σκεψεδάκια οι συμμετέχοντες επιτρέπεται να αντιγράφουν ο ένας από τον άλλο και να κουβεντιάζουν ελεύθερα κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων. Συχνά, η αντιγραφή είναι ένα καλό σημείο εκκίνησης για την παραγωγή ιδεών. Επίσης, οι συμμετέχοντες δουλεύουν σε ζευγάρια (και ενίοτε σε ομάδες των 3 ή 4, αλλά όχι παραπάνω).

Οι δραστηριότητες χρησιμοποιούν κοινότυπα, φτηνά υλικά, όπως σελίδες χαρτιού, χαρτοπετσέτες, αλουμινόχαρτο, μακαρόνια, χαρτί υγείας, ζαχαρωτά, ποπ κορν κ.λπ. Πέρα από την προφανή επίπτωση στο κόστος, η χρήση των υλικών αυτών βοηθά τους συμμετέχοντες να συνειδητοποιήσουν ότι η δημιουργικότητα δεν προϋποθέτει «ειδικούς» πόρους, υλικά ή συνθήκες. Μπορεί να επιτευχθεί με οτιδήποτε, οπουδήποτε, οποτεδήποτε. Επίσης, αν τα υλικά οργανωθούν με όμορφο τρόπο, διεγείρουν τη φαντασία και παρέχουν ένα όμορφο αισθητικό αποτέλεσμα.

Το καλοκαίρι του 2021, δημοσιεύτηκαν 70 Σκεψεδάκια στη σελίδα των Σχεδιαστών του Μέλλοντος στο Facebook: <https://www.facebook.com/groups/sxediastes>

* Κύριος ερευνητής, Ινστιτούτο Πληροφορικής, Ιδρυμα Τεχνολογίας και Ερευνας (gramenos@ics.forth.gr)

Της **ΜΑΡΙΛΙΑΣ ΚΩΣΤΑΚΗ***

Επικρατούσε ευδιαθεσία, ζωηράδα, χαρά, συστατικά απαραίτητα για σίγουρη εγγραφή θετικών αναμνήσεων από το σχολείο. Το ενδιαφέρον αναζωπυρωνόταν και, ξαφνικά, πυρπολούνταν πολλά βλέμματα, όπως, τότε, με το Σκεψεδάκι «ΑΠΟ ΑΛΛΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ» ή με το «ΧΑΡΤΙ ΙΔΕΑΣ». Συγκινητική ήταν η στιγμή ενασχόλησης με το Σκεψεδάκι «ΣΟΥΠΕΡ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ», το οποίο αποτέλεσε αφορμή για έκφραση ευγνωμοσύνης χωρίς κανέναν περιορισμό, διόρθωση ή λογοκρισία.

Κλείνοντας, οφείλω «ΣΟΥΠΕΡ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ» στον Δημήτρη Γραμμένο για την ευκαιρία να δω μπροστά μου βλέμματα να πυρπολούνται.

*Δασκάλα, Ηράκλειο Κρήτης

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΛΟΥΔΗ***

Τα «Σκεψεδάκια» του Δημήτρη Γραμμένου είναι μικρές ρωγμές στην καθημερινή ρουτίνα. Κοιτάζοντας κανείς μέσα από αυτές μπορεί να δει την εκπαίδευση όπως την ονειρεύεται: δημιουργική, συνεργατική, ελεύθερη. Τα παιδιά τα λατρεύουν γιατί τα βοηθούν να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους, να μοιραστούν ιδέες χωρίς τον φόβο του λάθους και της βαθμολόγησης, να αξιοποιήσουν τα λάθη τους και να ενισχύσουν την αυτοεκτίμησή τους.

Εγώ πάλι, ως δασκάλα, τα λατρεύω, καθώς αποτελούν τέλειο δείγμα αποκλίνουσας σκέψης, με βοηθούν να δω τους μαθητές και τις μαθητρίδες μου αλλιώς, να εμπνευστώ μαζί τους, να ξαφνιαστώ, να γελάσω, να προβληματιστώ και να ψάξω να βρω λύσεις. Μου αρέσει που μπορούμε να τσιμπολογήσουμε Σκεψεδάκια όποτε θέλουμε ανεξάρτητα από το αναλυτικό πρόγραμμα. Από την άλλη, είναι τα καλύτερα ορεκτικά, ως αφορμή στον σχεδιασμό μιας δράσης. Απολαμβάνουμε τα Σκεψεδάκια παντού! Στην τάξη, στην αυλή, στην εκδρομή, στη Βιβλιοθήκη!

Των **ΜΑΡΙΟΥ ΜΗΤΡΑΚΗ, ΑΝΘΗΣ ΠΟΛΑΚΗ, ΘΕΟΦΙΛΗΣ ΚΑΛΗΣΠΕΡΑΚΗ, ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΤΟΚΟΥΤΖΗ***

Τη σχολική χρονιά που πέρασε υλοποιήσαμε ένα νέο πρόγραμμα, μέσω ενός δικτύου σχολείων, με τα οποία συνεργαστήκαμε εξ αποστάσεως, με κοινή πηγή εμπνευσης τα Σκεψεδάκια του Δημήτρη Γραμμένου. Αρχικά, κάθε σχολείο εργάστηκε μόνο του. Οι τάξεις που πήραν μέρος στο πρόγραμμα ασχολήθηκαν με τα Σκεψεδάκια τους. Αφιέρωσαν μία διδακτική ώρα για κάθε Σκεψεδάκι, να το υλοποιήσουν, δουλεύοντας ομαδικά, και να το ετοιμάσουν ώστε να είναι σε θέση να το παρουσιάσουν στο άλλο σχολείο. Στη συνέχεια, μέσω τηλεδιάσκεψης, οι τάξεις παρουσίασαν, η μία στην άλλη, τη δουλειά τους. Τέλος, πραγματοποιήθηκε η αξιολόγηση του προγράμματος. Συνολικά παρουσιάστηκαν τρία Σκεψεδάκια από κάθε τάξη τριών σχολείων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Τα παιδιά δήλωσαν ενθουσιασμένα, όχι μόνο από τις δραστηριότητες, αλλά και από την επικοινωνία με τα άλλα σχολεία.

Ευελπιστούμε να συνεχίσουμε και την επόμενη σχολική χρονιά, εμπλέκοντας κι άλλα σχολεία στο πρόγραμμα.

* Εκπαιδευτικοί στα δημοτικά σχολεία Ρεθύμνου: 7^ο Σπηλίου - Γωνιάς.

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΑΝΤΥΠΑ***

Φανταστείτε σχολικές αυλές όπου τα μάτια παιδιών και δασκάλων θα γιορτάζουν πάνω στα χρώματα των λουλουδιών, στην κίνηση των δέντρων, στον ουρανό και στο χώμα, όπου θα ακούγονται φωνές πουλιών, όπου έντομα θα βρίσκουν καταφύγιο! Αυλές ζωντανές, όπου τα παιδιά θα προσμένουν καθημερινά να παρατηρήσουν, να περματιστούν, να ανακαλύψουν, να μάθουν, να εξασκήσουν σώμα και νου. Αυλές πράσινες και γεμάτες ζωή, όπου καλλιεργείται τροφή, κομποστοποιούνται απορρίμματα και λειτουργούν υπαίθρια εργαστήρια μελέτης του φυσικού κόσμου.

Τι είναι μια υπαίθρια τάξη σε σχολική αυλή;

Είναι μια τάξη αισθήσεων, απτής μελέτης, κίνησης και εμπειρίας. Αρχικά, βγαίνοντας σε μια υπαίθρια τάξη, οι αισθήσεις των μαθητών και των μαθητριών ενεργοποιούνται και η σχέση τους με το χώρο αλλάζει. Η επαφή με τον φρέσκο αέρα και το φως του ήλιου δημιουργεί διάθεση χαράς και όρεξης, ο ζωτικός χώρος κάθε παιδιού αυξάνεται και η κίνηση – πηγαία ανάγκη των παιδιών – αποκτά μια συνεχόμενη ροή. Στις υπαίθριες τάξεις που λειτουργούμε, η μέρα ξεκινά με κινητικά παιχνίδια που συντονίζουν την ενέργεια

των παιδιών και τα ωθούν στην εύρεση επιπλέον ερεθισμάτων.

Προχωρώντας τη διαδικασία της μάθησης, το πιο ουσιαστικό βήμα είναι η αξιοποίηση των ερεθισμάτων

των που προσφέρει ο υπαίθριος χώρος της αυλής για την επίτευξη των παιδαγωγικών στόχων. Συνεπώς, όσο περισσότερα είναι τα ερεθίσματα τόσο περισσότερες και οι ευκαιρίες μάθησης και όσο περισσότερα για μια αυλή εμπλουτίζεται με φυσικά στοιχεία και γωνίες μάθησης από φυσικά υλικά, τόσο πιο αβίαστα επιτυγχάνεται η εκπαιδευτική διαδικασία.

Μια σχολική αυλή με φυσικά χαρακτηριστικά είναι ένας χώρος που διαρκώς μεταβάλλεται. Ακολουθεί τα καθημερινά καιρικά φαινόμενα και τις αλλαγές των εποχών, ενώ ο φυτικός και ο ζωικός κόσμος της εξελίσσεται και εναλλάσσεται καθημερινά. Οι φυσικοί κύκλοι και οι ροές που συντελούνται την καθιστούν μια αέναη πηγή ερεθισμάτων και γνώσης. Για παράδειγμα, ξεκινώντας τη φετινή χρονιά, παιδιά προσχολικής ηλικίας ετοίμασαν σε καφésια σπορέιο χειμερινών λαχανικών και το κάλυψαν με νάilon, προσφέροντας στους σπόρους προστασία. Λίγες ημέρες μετά, δύο παιδιά παρατήρησαν ότι στο νάilon υπήρχαν σταγονίδια. Αυτό ήταν μια καλή αρχή για να μελετήσουμε τον κύκλο του νερού!

Γιατί υπαίθριες τάξεις σε σχολικές αυλές;

Επιστημονικά αλλά και εμπειρικά δεδομένα αναδεικνύουν τη σημασία της φύσης στην ανάπτυξη των παιδιών και την ανάγκη δραστηριοποίησης των σωματικών παιδιών σε υπαίθριους χώρους.

Υπαίθριες τάξεις σε σχολικές αυλές

Τα παιδιά στις σύγχρονες πόλεις περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους αποκομμένα από τον φυσικό κόσμο, σε εσωτερικούς χώρους, μεταξύ σχολικών αιθουσών, σπιτιού, αυτοκινήτου και χώρων δραστηριοτήτων. Η κοινωνική δοκιμασία των τελευταίων δύο ετών ήρθε να δυσχεράνει ακόμα περισσότερο τον εγκλεισμό των παιδιών με συνέπειες στη σωματική, πνευματική και ψυχική τους υγεία. Πολλά παιδιά δεν έχουν πρόσβαση σε έναν κήπο, σ' ένα κοινότομο πάρκο ή σε έναν χώρο φύσης. Έχουν όμως πρόσβαση στη σχολική αυλή.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Η σχολική αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος που τα παιδιά έχουν την πιο συστηματική επαφή. Αν λοιπόν, οι σχολικές αυλές εμπλουτιστούν με φυσικά στοιχεία και ήπιες κατασκευές μάθησης από φυσικά υλικά, μπορούν να μεταμορφωθούν σε χώρους δημιουργικού ελεύθερου παιχνιδιού, αυθόρμητης σωματικής άσκησης και αβίαστης ανακάλυψης για τις ώρες του διαλείμματος, καθώς και σε χώρους μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, για τις ώρες διδασκαλίας.

Από τα σκουπίδια στις αυλές

Της **ΣΤΕΛΛΑΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ***

ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ, συμμετοχικότητα και φαντασία είναι οι λέξεις-κλειδιά που συναντάς συνεργαζόμενη με την κολεκτίβα αρχιτεκτονικής Basurama (basura = σκουπίδια), που έχει την έδρα της στη Μαδρίτη και ένα από τα βασικά της πρότζεκτ εδώ και αρκετά χρόνια είναι οι παρεμβάσεις σε σχολικές αυλές.

Τα δημόσια δημοτικά σχολεία της ισπανικής πρωτεύουσας με τα οποία συνεργάζονται είναι συνήθως αυτά με τις λιγότερες ευκαιρίες, που καταφέρνουν μέσω του δήμου ή άλλων προγραμμάτων να αποκτήσουν κάποια χρηματοδότηση για να βελτιώσουν τις υποδομές της αυλής τους. Επειτα από μία σειρά διαβουλεύσεων και συζητήσεων με μαθητές, γονείς, δασκάλους και διοίκηση λαμβάνονται οι ανάλογες αποφάσεις για τις αλλαγές που επιθυμούνται.

■ «Ρακοσυλλέγοντας»

Για να επιτευχθούν οι επιθυμητοί στόχοι, το επόμενο βήμα είναι να βρεθούν τα κατάλληλα υλικά, ένα βήμα από τα πιο ενδιαφέροντα της διαδικασίας. Συνήθως, λοιπόν, ανοίγονται παλιές και ξεχασμένες αίθουσες του σχολείου όπου πάντα προκύπτουν παρατηρήματα έπιπλα όπως μισοχαλασμένα θρανία, ξεχαρβαλωμένοι μαυροπίνακες, παλιές ντουλάπες και πολλά άλλα αντικείμενα που με μετασχηματισμούς μπορούν να αλλάξουν χρήση και να δώσουν νέες ποιότητες στην αυλή. Ακόμη, προστίθεται υλικό από την αποθήκη σκουπιδιών της κολεκτίβας και γενικότερα αξιοποιείται οτιδήποτε άλλο μπορεί να βρεθεί, ακόμα και τυχαία στην πόλη.

■ Αποφασίζουμε μαζί, κατασκευάζουμε μαζί

Για την κατασκευή απαιτείται η χρήση εργαλείων και παρόλο το άγχος κάποιων δασκάλων κατά το ξεκίνημα, όλα τα παιδιά του σχολείου από Α΄ μέχρι ΣΤ΄ Δημοτικού συμμετέχουν σε μία σειρά εργασιών που εξελίσσονται παράλληλα, με τη δυνατότητα να διαλέγουν τα ίδια το «πόστο» που τους ταιριάζει, ώστε να νιώθουν άνετα και ασφαλή. Στόχος είναι βέβαια η όλη πρωτοβουλία να μην επικεντρώνεται μόνο στην κατασκευή ως εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά να γίνεται αντιληπτό όλο το φάσμα της. Η αξία δηλαδή της συναπόφασης που τη διαδέχεται το παρακάτω σκεπτικό υλοποίησης:

Χρησιμοποιούμε σκουπίδια και αλλάζουμε τη χρήση των υλικών γιατί είναι σημαντικό να μάθουμε την αξία της επανάχρησης και να μην την εξισώνουμε με αυτή της ανακύκλωσης. Να είμαστε δηλαδή αυτόρκες και δημιουργικοί στην καθημερινότητά μας και ενεργοί στις κοινότητές μας, ώστε να αποφασίζουμε εμείς για ό,τι μας αφορά και μας επηρεάζει. Δουλεύουμε μαζί όχι γιατί έτυχε, αλλά γιατί το επιλέγουμε, αφού είναι πιο διασκεδαστικό, ευχάριστο, βολικό αλλά κυρίως συμπεριληπτικό. Σεβόμαστε τα όρια του κάθε ατόμου χωρίς να μπαίνουμε σε στερεοτυπικά και ιεραρχικά καλούπια, όπως για παράδειγμα αυτού της εκφόρσης του φύλλου, το οποίο είναι αρκετά αναμενόμενο, εφόσον η κατασκευή διαχρονικά είναι συνδεδεμένη σχεδόν αποκλειστικά ως «αντρική δουλειά».

Θα έλεγε κανείς ότι πολύ παραπάνω από το αποτέλεσμα ενδιαφέρει η διαδικασία. Και αυτή πάντα δίνει αποτελέσματα. Δηλαδή, μπορεί το τελικό «προϊόν» κάποιες φορές –ας πούμε τις λιγότερες– να μην εκτιμηθεί στο βάθος του χρόνου, ίσως να παρακμάσει διότι η διεύθυνση το βλέπει ως μια ανάθεση στη λογική της εργολαβίας. Όμως, τα υπόλοιπα άτομα που βρεθήκαμε εκεί, γνωρίζουμε το πώς δημιουργήθηκε όλο αυτό, μάθαμε στη διάρκειά του και ξέρουμε πώς μπορούμε να το εξελίσσουμε ώστε να συνεχίσει να υπάρχει από εμάς για εμάς. Θεωρούμε, λοιπόν, χωρίς να ρομαντικοποιούμε εξαιρετικά αυτή τη συνθήκη, πως το γεγονός ότι βρεθήκαμε και δημιουργήσαμε μαζί με τα παιδιά είναι αυτό που θα μας δείξει τον δρόμο για τη συνέχεια.

*Αρχιτεκτόνισσα

«Και πιστεύουμε ακόμη στον μύθο ότι διδάσκουμε κάτι. Τα παιδιά πάντα μαθαίνουν. Το μόνο που έχει να κάνει κανείς είναι να τα συνοδεύσει· αυτό είναι το κύριο έργο μας»

Leo Buscaglia

Του **ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΑΝΤΑΖΙΔΗ***

Αποτελεί μια πραγματική παιδαγωγική πρόκληση να μάθουν τα παιδιά πώς να διαχειρίζονται τη γνώση δίχως η εκπαιδευτικός να είναι –αποκλειστικά– αυτή που τη μεταφέρει σε αυτά. Τι αξίες, όμως, θα προωθούσε ένα τέτοιο εγχείρημα και πώς μπορεί, άραγε, να γίνει εφικτό; Σε συνέχεια των προηγούμενων άρθρων μου, επιχειρώ μια προσπάθεια να εξετάσω τη σχολική εκπαίδευση μέσα από τη «λογική των κοινών». Συγκεκριμένα, παρουσιάζω την πρακτική της «ομότιμης μάθησης» ως μια προοπτική προς αυτή την κατεύθυνση.

Η λογική των κοινών έχει διεισδύσει σε πολλά σημεία της κοινωνικής μας ζωής, αναδεικνύοντας εναλλακτικούς τρόπους συνδιαχείρισης και αυτοοργάνωσης, προάγοντας ομοτιμία και οριζοντιότητα στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Οι ομάδες/κοινότητες που λειτουργούν με βάση αυτή τη λογική διανέμουν τα κοινά αγαθά μέσα από διαδικασίες αμοιβαιότητας, σεβόμενες τον κοινό πόρο, ανεξάρτητα αν ο κοινός πόρος είναι τα ψάρια, τα ξύλα, ο χώρος, η γνώση, το διαδίκτυο κ.λπ. Τέτοια παραδείγματα εντοπίζουμε σε εγχειρήματα –ψηφιακών– κοινών και Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.Α.ΛΟ.).

Η εφαρμογή στοιχείων των κοινών δεν αποτελεί κατήχηση σε μία νέα ηθική, γι' αυτό ούτε

Αφήνουμε χώρο στα παιδιά να αναμετρηθούν με τις πηγές γνώσης χωρίς να λειτουργούμε ως εκπαιδευτικοί–παντογνώστες

ώστε να δημιουργήσουμε μια «ρεαλιστική ουτοπία» μέσα από νέους τρόπους σκέψης και δράσης. Για τον λόγο αυτό μπορούμε να αξιοποιήσουμε πιο αλληλέγγυες παιδαγωγικές πρακτικές, όπως είναι η ομότιμη μάθηση.

Στην ομότιμη μάθηση η γνώση δεν μεταβιβάζεται κυρίως από τον εκπαιδευτικό στα παιδιά όπως συμβαίνει στις τυπικές μορφές διδασκαλίας, αλλά δομείται από τα κάτω και αντιμετωπίζεται ως ευκαιρία εξερεύνησης, συνεργασίας, συνδιαλλαγής, μοιράσματος και αρμονικής συνύπαρξης. Οι μαθητές μαθαίνουν μέσα από ένα ενεργητικό μοντέλο διαχείρισης και αξιοποιούν γνώσεις και δεξιότητες για να διδάσκουν στα άλλα παιδιά και, παράλληλα, να μαθαίνουν τα ίδια, σε όλα τα διδακτικά αντικείμενα. Ουσιαστικά, τους αφήνουμε χώρο να αναμετρηθούν με τις πηγές

4ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Όταν τα παιδιά παίρνουν τη διαχείριση της τάξης στα χέρια τους

Η πρακτική της ομότιμης μάθησης

γνώσης χωρίς να λειτουργούμε ως εκπαιδευτικοί–παντογνώστες.

Η γνώση γίνεται αντιληπτή ως άυλος πόρος και η διάχυσή της από μαθήτρια σε μαθήτρια δεν σημαίνει τη διαίρεσή της σε μικρότερα κομμάτια, αλλά το μοίρασμά της. Επιπλέον, εάν μπορεί μια μαθήτρια να μεταφέρει επιτυχώς γνώση σε έναν συμμαθητή της, σημαίνει ότι η ίδια την έχει κατακτήσει. Τι είναι, όμως, άραγε αυτό που μας εμποδίζει να μοιραζόμαστε τη γνώση;

Ενας μαθητής μου με ρώτησε κάποια στιγμή:

«Γιατί να μοιραστώ κάτι που έμαθα με τη συμμαθήτριά μου, ενώ αυτή δεν το έχει διαβάσει;»

Εύλογα τέθηκε το ερώτημα αυτό, διότι μαθαίνουμε στο σχολείο ότι πρέπει να αποδεικνύουμε την κατάκτηση της γνώσης στον εκπαιδευτικό. Εξάλλου, δεν υπήρχαν προηγούμενες εμπειρίες μοιράσματος, αλληλοβοήθειας και ουσιαστικής συνεργασίας στην τάξη, αλλά ο προσανατολισμός στην επίδοση. Δεν αποτελεί νέο ότι το σχολικό πλαίσιο δημιουργεί συνειδήσεις προσανατολισμένες στον ανταγωνισμό, στον ατομικισμό και στην υποταγή.

Μια άλλη ερώτηση από έναν μαθητή μου:

«Μα γιατί δεν μας το διδάσκετε εσείς και μας λέτε να βοηθάμε τους άλλους;»

Η απάντησή μου ήταν η εξής: «Μπορείτε να μαθαίνετε καλύτερα, όταν το κάνετε με έναν συμμαθητή σας». Όπως υποστήριζε ο Jacques Rancière, η επιμονή των εκπαιδευτικών στο να εξηγούν το μάθημα –ως αποκλειστική στρατηγική– προάγει την αποβλάκωση των μαθητριών. Η δική μου αποστολή δεν ήταν να εκπαιδεύσω ετερόνομους και αναλυσίμους καταναλωτές της γνώσης, αλλά να βοηθήσω τα παιδιά να μάθουν πώς να δρουν αυτόνομα, αλληλέγγυα και υπεύθυνα. Ο συντονισμός της μαθησιακής διαδικασίας από τα κάτω αποτελεί το κλειδί για την παιδαγωγική πρόταση των

κοινών, διότι δίνει τη δυνατότητα αλλαγής ρόλων και σχέσεων μεταξύ παιδιών και εκπαιδευτικού.

Θα μπορούσε κάποιος/-α να ισχυριστεί ότι σε έναν βαθμό η ομότιμη μάθηση σχετίζεται με την «ομαδοσυνεργατική μάθηση». Η ομαδοσυνεργατική μάθηση αφορά, κατά κύριο λόγο, τη δημιουργία μικρών ομάδων για την επίλυση μιας άσκησης. Οι πρακτικές αυτές, αμφοτερές, εμπεριέχουν κοινά στοιχεία όπως η συνεργασία και η αλληλοβοήθεια. Η κύρια διαφορά τους συνίσταται στο γεγονός ότι η ομότιμη μάθηση εκδηλώνει πτυχές αυτοοργάνωσης και συνδιαχείρισης που ως επί το πλείστον απουσιάζουν από τα περισσότερα παιδαγωγικά μοντέλα διδασκαλίας και μάθησης. Οι μαθήτριες λαμβάνουν αποφάσεις για τις ίδιες και μετακινούνται ελεύθερα με σκοπό «κάνεις να μη μείνει πίσω». Οι τρόποι αυτοοργάνωσης επιδρούν στη μάθηση χωρίς την ανάγκη αποκλειστικής διδασκαλίας από τον/την εκπαιδευτικό.

Τέλος, η ομότιμη μάθηση δεν –πρέπει να– συγχέεται με το «αλληλοδιδασκτικό σχολείο». Στην Ελλάδα το αλληλοδιδασκτικό σχολείο ξεκίνησε μετά την Επανάσταση του 1821, με στόχο την παροχή στοιχειωδών γνώσεων ανάγνωσης, γραφής, αριθμητικής και θρησκευτικών στον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό παιδιών, στον ελάχιστο χρόνο και με το ελάχιστο κόστος. Βέβαια, η ιεραρχία μεταξύ των παιδιών, η άσκηση σκληρή μεθόδου, η καθυπόταξη νου και σώματος και η αποκλειστική έμφαση στην αποτελεσματικότητα είναι στοιχεία που έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τη λογική των κοινών.

Στο τελευταίο κείμενο αυτής της σειράς άρθρων θα προσπαθήσω να προσεγγίσω το εξής ερώτημα: «Μπορεί να οργανωθεί μια τάξη ως μια κοινότητα μάθησης όπου όλοι/-ες μαθαίνουν, εξερευνούν και βρίσκουν νόημα σε όσα κάνουν;»

Παιδαγωγός, υποψήφιος διδάκτορας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας